



KİTAP İNCELEMESİ

DİSLEKSİ İLE BAŞA ÇIKMAK İÇİN 100+ PRATİK ÖNERİ

Gavin REID & Shannon GREEN

Doç. Dr. Zeynep ÇETİNKAYA EDİZER

*İstanbul Üniversitesi, Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü,
Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, cetinkayazeynep@gmail.com*

Kitap, 150 sayfa ve on bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde, kitabın 5-19 yaş arası için eğitim-öğretim etkinlikleri içerisinde rahatlıkla kullanılabilir örnekler içerdiği belirtilmektedir. Kitapta sunulan 107 önerinin önceden test edildiği ve öğretmenlerin kullanımına uygun olduğu ifade edilmektedir.

Bu kitapla, öğretmenlere disleksi konusunda rehberlik edebilme amaçlanmaktadır. Disleksinin teşhisi zor olduğu için kitapta, disleksi hakkında kısa bilgiler verildiği ve çözüm önerilerinde bulunduğu belirtilmektedir. Disleksik öğrencilerin özellikleri farklılıklar gösterebilmekte, bu nedenle her bir birey için farklı yöntemler gerekebilmektedir. Kitapta da bu özelliğe dikkat çekilmekte ve öğretmenlere farklı öneriler sunulularak kendi öğrencilerine yönelik seçimler yapabilecekleri ifade edilmektedir. Kitaptaki örneklerin genelde bütün derslere yönelik olduğu, özde de Türkçe, fen bilgisi, yabancı diller, müzik ve matematik derslerine özgü önerilerde bulunduğu da ifade edilmektedir. Kitabın özellikle de disleksik öğrenciler için faydalı olacağı vurgulanmaktadır.

“Disleksik Öğrencilerle Ders İşleme” başlığını taşıyan birinci bölümde, *tahtadan deftere geçirme, yazım denetimcisine aşırı bağımlılık, renklerle kodlanmış ders programı çizelgesi* gibi öneriler sunulmaktadır. Sunulan bu önerilerde disleksik öğrencilerin özellikleri açıklanarak bu özelliklere uygun ne tür etkinlikler yapılabileceği, nelere dikkat edilmesi gerektiği, hangi araçların kullanılabileceği ve nasıl bir sınıf ortamı oluşturulabileceği örneklerle anlatılmaktadır.

İkinci bölüm, “Öğretim Yöntemleri” adını taşımaktadır. *Küçük adımlar, tartışma, kısa tümceler ve görsel öğeler* gibi önerilerin yer aldığı bu bölümde, etkinliklerde aşama aşama gidilmesi, konu işlenmeden önce konuya hazırlık yapılması, basit cümleler kurulması, görsellerden yararlanılması, sunulan yazıların biçimsel boyutu açısından çeşitli özelliklere dikkat edilmesi, özdeğerlendirmenin yönlendirilmesi ve öğretmenlerin özdeğerlendirmesinde hangi noktalara dikkat etmesi gerektiği konularına değinilmektedir.

Üçüncü bölümde “Farklılaştırılmış Öğrenme Ortamları Geliştirme” başlığına yer verilmektedir. Bu bölümde *farklılaştırılmış öğrenme için ders planlama, içerik açısından farklılaştırma, çalışma yöntemi açısından farklılaştırma* gibi öğrenme ortamları konusu ele alınmakta, özellikle aktif katılımı sağlayacak farklı etkinlikler sunulmakta ve bir konunun disleksik öğrencilere farklı açılardan nasıl verilebileceği anlatılmaktadır. Ayrıca soru sormaya, aynı içeriği zor ve kolay yoldan vermeye ilişkin çeşitli örnekler de sunulmaktadır.

“Öğrenmenin Planlanması” başlığını taşıyan dördüncü bölümde, *zamanı etkili kullanma, konuya özgü sözcük kullanımı / terminoloji, oyun hazırlama* gibi çeşitli önerilere yer verilmektedir. Bu bölümde, disleksik öğrencilerin zamanı daha etkili nasıl kullanabileceklerine, her bir konuya ilişkin ne gibi terimsel ifadelerle yer verebileceklerine, problemlere ilişkin nasıl eğitsel oyunlar hazırlanabileceğine, grup ve işbirliğine dayalı çalışmanın ne şekilde yapılabileceğine ilişkin kılavuz ifadeler yer almaktadır.

Beşinci bölümde “Öğrenme Stratejileri” konusuna değinilmektedir. Bu bölümde en iyi olunan konudan başlama, sıralama, tekrarlı öğrenme, önemli noktaları belirleme, bölümler arasında ilişki kurma, önceki bilgilerden yararlanma, taslak oluşturma ve görsellerden yararlanma gibi çeşitli öğrenme stratejileri üzerinde durulmaktadır.

Altıncı bölümde de “Bellek Stratejileri” konusuna yer verilmektedir. Bu bölümde de yaparak yaşayarak öğrenme, rahatlatma, kavram haritaları oluşturma, not alma, tekrar etme, olumlu yaklaşma, pekiştirme, kendini tanıma, çalışma planı hazırlama, bilgiyi düzenleme gibi belleği geliştirmeye yönelik stratejiler ve örnekler sunulmaktadır.

“Okuma ve Okuduğunu Anlama” başlığını taşıyan yedinci bölümde okuma; konuşma dili, akıcı okuma, sözcük dağarcığı, eşli okuma, plan yapma, anlamayı denetleme, örnek okuma, beden dili, sesi kaydetme, eleştirel okuma, görsel okuma, tekrar okuma, tarama yaparak okuma, okunabilirlik, sözcük çalışması gibi çeşitli boyutlarıyla ele alınmaktadır. Üzerinde durulan her bir konuyla ilgili açıklamalar ve örnek etkinlikler sunulmaktadır.

Sekizinci bölüm “Yaratıcı Yazma” başlığını taşımaktadır. Bu bölümde, “*Ne biliyorum? Ne öğrenmek istiyorum? Ne öğrendim?*” şeklinde açıklanan *Know-Want-Learn* (KWL) çizelgesi hakkında bilgi verilmektedir. Disleksik öğrencilerin yaratıcı düşüncelerini kâğıda aktarırken zorluk çekebilecekleri, böyle bir durumda bir yazmandan (öğretmeni ya da bir arkadaşı tarafından) yardım alınabileceği belirtilmektedir. Sözcük dağarcığını geliştirebilmek ve daha akıcı düşünebilmelerini sağlayabilmek için beyin fırtınası yönteminin nasıl kullanılabilceğine ilişkin bilgiler verilmektedir. Sevdikleri şeylerin listesine ilişkin bir kavram haritası oluşturarak yazı yazma çalışmaları yapılabileceği belirtilmektedir. Üzerinde yaratıcı düşünmeyi sağlayacak görsellerin nasıl kullanılabilceğine ilişkin açıklamalar bulunmaktadır. Disleksik öğrenciler yazı yazmada zorlandıkları için yaratıcı yazma çalışmalarından biri olan orman çizme örneği üzerinde durulmaktadır. Kartpostal yazma, kolaj resim çalışması, saklanan nesnenin ne olduğunu bulma, baklava dilimi şeklinde şiirler yazma gibi yaratıcı etkinlik örnekleri sunulmaktadır.

“Sayısal İşlemler Matematik” başlığını taşıyan dokuzuncu bölümde, *somut örnekler, öğrencilerin kendi öğrenme yöntemlerini kullanmalarını teşvik etme, doğru bilgisayar yazılımının seçilmesi, saati söyleme, şarkılı çarpım tablosu, öğrencileri kendi stratejilerini geliştirmeye teşvik etme* gibi konulara değinilmektedir. Disleksik öğrencilerin matematikle ilgili yaşadıkları sıkıntılar hakkında kısa bilgiler verilerek örnekler sunulmaktadır.

Son bölüm, “Disleksinin Ders Programındaki Yeri” başlığını taşımaktadır. Bu bölümde hem tarih, fen, yabancı dil ve müzik gibi derslerin disleksi ile nasıl uyumlu hale getirilebilceğine hem de kart eşleştirme, bulmacalar, metni yeniden oluşturma, diyagram oluşturma ve doğaçlama gibi etkinliklere ilişkin önerilere yer verilmektedir. Ayrıca disleksi ile uyumlu bir denetim çizelgesi oluşturma, sınavlara hazırlanma, okullar arası geçişlerde ortam değişikliğinden kaynaklanan sıkıntılara ve başarıyı fark ettirme gibi konulara da değinilmektedir.

Kitabın sonunda “Sözlük” başlığı altında disleksi konusuyla ilgili terimler, alfabetik olarak sıralanmakta ve kısaca anlamları açıklanmaktadır.

Genel olarak kitapta disleksik öğrencilerin çeşitli özellikleri üzerinde durulmakta, pek çok örneğe yer verilmekte ve etkinlikler sunulmaktadır. Kitabın hem disleksik öğrenciler hem aileleri hem de öğretmenleri için rehberlik edebilecek nitelikte olduğu söylenebilir. Disleksinin çok bilinen bir konu olmaması ve bu konuyla ilgili kitapların az olması nedeniyle bu kitabın farkındalık oluşturacak türde pratik öneriler sunduğu belirtilebilir.

Kaynak: Reid, G. ve Green, S. (2015). *Disleksi ile Başa Çıkmak İçin 100+ Öneri*. (Çev. Serpil Aras). Arkadaş Yayınevi. Ankara.